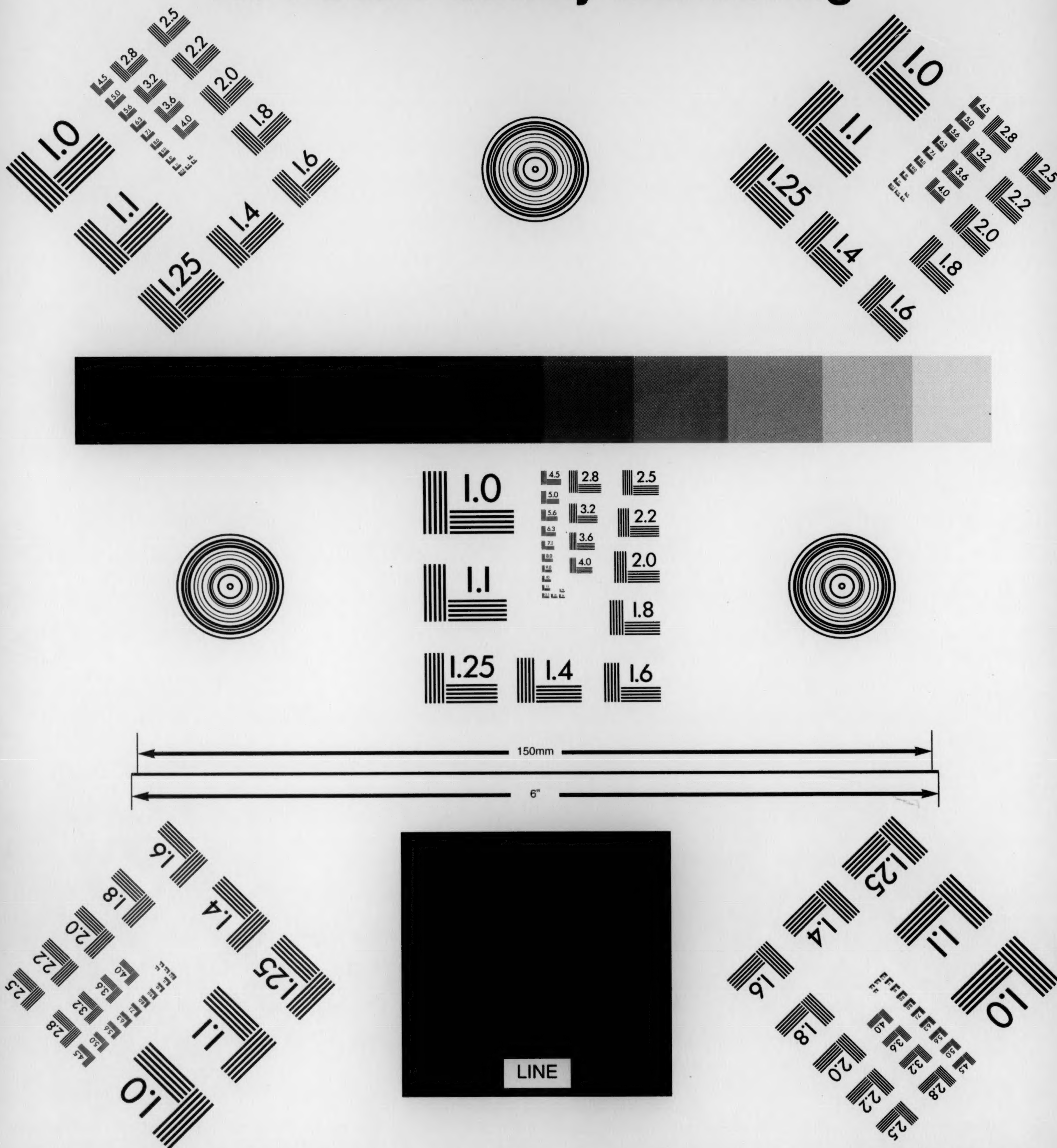

START

CONTROL TEST TARGET for Kodak Quality Monitoring

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww Xx Yy Zz

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww

Note: This target is intended for routine quality control checking and uniformity.

It is not to be used for certification of meeting any ANSI or ISO Standards for image quality requirements.

Note: To record background density, use a blank sheet of white paper.

Document Imaging
EASTMAN KODAK COMPANY
Rochester, New York 14650
1-800-232-8811

DOCUMENT
IMAGING

1. 31.05.2010

Microfilmed 2004
By the
Center for Jewish History

For
YIVO Institute
For Jewish Research

NEW YORK, NY

Reproduction may not be made
without permission.

YIDDISH DRAMA

PRESERVATION

PROJECT

YIVO
LIBRARY

REEL

Y-20004-1891.10

**Przybyszewski,
Stanisaw.**

**Ametisten : un andere
ertselungen.**

Varsha, 1914.

BIBLIOGRAPHIC RECORD TARGET
YIVO INSTITUTE FOR JEWISH RESEARCH

Master negative Storage Number Y-2004- 1891.10

Przybyszewski, Stanisaw, 1868-1927

Ametisten : un andere ertselungen.

Varsha : Progres, 1914.

24 p.

1. Polish fiction--Translations into Yiddish.--lcsh 2. Polish drama--
Translations into Yiddish.—lcsh
2. I. Poland-Warsaw

ID : NXYH01-B16285
CALL #: /9189

CC: 9114 DCF: [HBR]

Reduction ratio

X 10.0

סמ. פרזיבישעווסקי.

אמעטיסטען

פערלאג „פראגרעס“.

1914.

תרע"ד.

פערקויף: געוועלשאפט „צענטראל“ ווארשא.

119189
681611

1/ 9189

סמ. פשיבישעווסקי.

אמעטיסמען

אין אנדערע ערצ'הלונגען.

צענטראלע יידישע בילדונג
אין פריערע ארבעט

פערלאג "פראגרעס".

1914.

הרע"ד.

פערקויף: געזעלשאפט "צענטראל" ווארשא.

אמעטיסטען:

— אבער איך וועל קענען אין גיכען, אין גיכען קומען צו דיר;
 דו וועסט מיר ערלויבען — זי האט, מייער גערוהרט, ויך איהם אויף דעם
 האלו אָנגעהאנגען.

— יא, יא. ציט צוויי, דריי וואָכען וועל איך שרייבען נאָך דיר,
 און דאן...

זי האָבען זיך צוגעדריקט איינער צום צווייטען אין אַ לאַנג, הייס
 אומאַרמונג. ער האָט גענומען איהר קאָפּ און זיך געצערטעלט מיט
 איהרע האַר.

— איך בין דיר אזוי דאנקבאַר אזוי גאָר אַהן אַ מאָס, אַהן אַ ענדע
 דאנקבאַר. איך האָב קיין מאָל נישט געגלויבט אין לייעבע, יעצט ווײַס
 איך צום ערשטען מאָל, אז איך בין געליעבט, אז עס איז נישט פאַרהאַן
 קיין קרבן, וועלכען דו וואָלט נישט געקאָנט פאַר מיר ברענגען.
 ער האָט זי צוגעצויגען צו זיך.

— איך וועל פון דיר קיין מאָל גאָר נישט פערלאנגען, אָבער איך
 גלויב, איך ווײַס, אז דו וואָלט אלץ געקענט טהון פאַר מיר, אלץ...
 — דעם שווערסטען קרבן — האָט זי שטיל געזאָגט — עס איז
 נישטאָ קיין זאך אויף דער וועלט, וועלכע איך וואָלט פאַר דיר
 נישט געאָפּפערט... פאָדער גאָר. אַ גליק, דאָס גרעסטע פערגענוגען
 וועט זיין פאַר מיר, דיר די נשמה, אלץ אוועקצוגעבען...

ער האָט זי לאַנג געקושט, דעם שטערן, די אויגען, די האַר.
 — אַצונד בין איך גליקליך — האָט ער אין אַ ווײַלע אַרום געזאָגט —
 איך בין אינגאנצען, אינגאנצען גליקליך. ווי איך וואָלט אויף דאָס נישט,
 נאָך אַ מאָל געבוירען געוואָרען, אזוי שטאַרק, אזוי יונג פיהל איך זיך.

זי האָט געלויבטען פון פריער.
 — אויך איך פיהל, ווי דו ביזט יונגער געוואָרען. ווען איך האָב
 דיר דאָס ערשטע מאָל געזעהן ביזט דו געאָנגען איינגעהויקערט, דאָס

Тип. Б. Туршъ, Варшава
 Новолипки № 6.
 1914 г.

מזיל האט זיך דיר יעדעס מאל פערקויפט אין א מיאוס, קרענקליך שטיי-
כעלע. שפעטער האב איך דערזעהן, אז דין קרעפער ווערט אלץ שטאר-
צער און שטארצער. און ווען די בוסט אין א געוויסען מאָג איבער דער
גאס געגאנגען — די האסט מיך נישט געזעהן, אבער איך בין געגאנגען
פול גליק און פערוואונדערונג — ביזט דו געגאנגען מיט דעם קאפ שטאלץ
אויפגעהויבען. ווי א קעניג ביזט דו געגאנגען צווישען די מענשען... און
דאס האב איך — איך געמאכט...
— יא, דו, דו... —

ער האט גענומען איהרע הענד און זי הייבט געקוישט, מיט שמוצע
דאקטארקייט.

פלוצלונג האט זי זיך פון ארט א רום געטהון.
— גאט מינער! איך האב שיער נישט פערנעמען. איך מוז דאך
דיר ווייזען מיין פערמענען, מינע אוצרות. — זי האט אָנגעהויבען זוכען
די שליסלען.

זי האט ארויסגענומען א שקאטולקע פון שופלאך און האט אָנגעהוי-
בען פון איהר ארויסצונעמען איין אוצר נאך דעם צווייטען: א שווערע
גאלדענע קייט מיט גרויסע אמעטוסטען, א פאך טייערע, אלט-פרענקישע
רינגלעך און בריליאנטענע שפילקעס.

— דאס איז געווען די גאנצע ירושה איהרע. דאס איינציגע פער-
מענען, וואס זי האט געקענט ארויסראטעווען.

— דאס איז די איינציגע זאך, וואס איך לייעב נאך דיר. איך בע-
האלט דאס ציערונג, איך וועל דאס נישט אָנמהן, ביז איך וועל קומען
צו דיר צו פאָרען. דעמאלט, בארד אין ערשטען אָבענד, וועל איך זיך
אויספויצען אין זי צו דעם שווערען, זייענעם קלייד צו, פאר דיר, פאר
דיר, פאר דין כבוד; זעה! דאס איז נישט גרויסארטיג? — זי האט אָג-
געטהון די קייט אויפ'ן האלד.

ער איז אומעמינג געוואָרען. ער האט נישט געוואוסט פאר וואס,
נאך עס איז איהם מיט א מאָל עפּים אזוי אונגאנגענעם געוואָרען. ווי א
שווערער וואַלקען איז איהם דורך דעם קאפ א געדאנק דורך-געגאנגען: ווי
אַרעם ער איז, ווי שווער וועט ער מווען ארבייטען. אבער פאר איהר!
א, יא!

— די האסט שוין ווען געזעהן אועלכע שעהנע זאכען? — האט זי
געפרעגט, ענטציקט מיט איהרע אוצרות...
— מהו דאס נישט אויס א גאנצען אָבענד.

ער האט מעכאניש גענומען א רינגעל אין דער האנד אריין.
— נמן, נמן, אמעטוסטען ברענגען אונגליק פאר דעם שידען זיך.
די נאכט איז צוגעפאלען, עס איז פינסטער געוואָרען. די לופט איז
צימער איז געווען ווייך, ווי די פארבען פון הימלעל אין דעמערונג, זאפט,
ווי דאס העלע זיך פון איהרע האר, ווי דאס לייטזעליגע פאָרגעפיהל פון
דעם גליק, וואס האט גאָר קיין גאָסען נישט, וועלכעס מען קען גאָר
נישט אַנרופען — פון דעם גליק, וואס האט געזאָלט אַראָפּליכען
אויף זי.

ער איז געגאנגען אויף דער גאס. עס איז געווען דעמפּיג. דער
קאפ איז איהם שווער געווען. ער איז עפּים געווען טרויעריג, אונרוהיג...
ביי וואס אייגענטליך האט ער איהר געדארפט זאָגען, אז ערשט אין
א חדש ארום וועלן זיי זיך קענען פּעראייניגען. מען האט דאך מעהר
נישט געדארפט ווי דריי טעג...

נאך נמן, מען האט געדארפט אָב'לעבן די מינוט פון גליק. אלע
קרעפטען פון זיין בענגשאפט האט ער געמוזט צונויף יאמלען, ביז דער
דעק אויסטרינקען דאס וועהטאָג פון צושטירט זיין, צו קענען זיך דעם
פיהלען פון דאס ניי טויזענדער מאל דאס גרויסע גליק פון טרעפּען זיך.
ער מוז דאס דערפיהלען, ווי א פרוצליכע שרעק, ווי עפּים, וואס
ראשט איבער, וואס ענטוואָפענט, וואס מאכט אָבהענגיג. עס מוז אויף
איהם אַנשפּרינגען אזוי ראש, אז ער זאָל מווען האָבען גאנצע שעה'ן, צו
בעהיפטען, צו בעוועגען דעם ווירבלענדען שטראם פון גליק.

ער שמעהט אויף דער פלאטפארמע און ווארט. דער צוג קומט אָן.
דאס הארץ קלאפט ווי עס וואלט וועלען פלאצען.

ער ציטערט אין לויפט פון וואָנאָן צו וואָנאָן, אָבער דער צוג איז
אונגעדליך לאנג, און דאס געדיכטונגקייט פון די מענשען איז גאָר נישט
דורכצושפאָרען. ער זעהט זי נישט, אָבער ער פיהלט זי. עס וועהט
אויף איהם די לופט, מיט וועלכער איהר געשטאלט, וואס איז פול ריזן און
שעהנעייט, הויכט. ער אַטהעמט מיט דעם געשמאק, וואס שלאָנט פון איהר,
נאך פון איהר. יעצט האט ער זי דערזעהן: איין שנעלער, דורכפליהענדער
פליק... זי געהען געבען זיך. זי רעדען נישט קיין וואָרט, קוקען נישט
אויף זיך, אָבער זי זעהען נישט קיין מענשען, פיהלען נישט קיין ענגשאפט, פיה-
לען נישט ווי מען שמויסט זי, ווי מען שטופט זי — הערען נישט קיין גערויש, קיין

געטומעל, הערען נישט דעם דורכדרינגליכען פיף פון לאקאמאטיוו. אויף דעם פלאץ פאר דעם באהן-הויף פריהער איין קורצער, גיעריגער, שעמעוו-דיגער בליק און נאכהער א גאנצע רייהע בליקען און נאך יעדען בליק א ציטעריג שטייכעלע פול מיט ליטוועליגקייט... דא אנטקעגען איז א קאפע; דארט וועלען זיך ערשט צונויף-פלעכטען זייערע אפגען. דארט וועלען זיי ערשט אריין-וואקסען אין זיך... זיי וועלען זיך האפען פאר די הענד... ער האט שווער אָבעקאטשעמט.

... אין אויף וואָס פאַר אַנזי אַרט וועט דאָס ערשיינען פאַר איהם
איהר קלען פנים'ל, מיט וואָס פאַר אַ נייע, נאָך נישט דורכגעפיהלטע מוזיק
וועט זיך דאָס איהר שטומע ציהוריקען אַ - יינע גערוען. מיט וואָס
פאַר אַ נאָך אונגעוואוסטע ריטמען וועלען איהרע וועלדיגע בעוועגונגען אַ -
פליסען אין זיינע בעלויכטענע אויגען ...

ער איז אריין-געגאנגען צו זיין פריינד אין וואהנונג — צו זיין פריינד אויף וועלכען ער האט מיט זיין גאנצען צוטרויען גערעכענט. פון קינדווייז אן האבען זיי יחד דאך צוגעווייז געלעבט. זיי זענען געווען, ווי ברודער. דער פריינד האט איהם געהאט א סך, א סך צו פערזאנקען.

אָפּער דאָס איז שוין נישט געווען דאָס אייגענע הערציגע בעציהונג.
ער האָט זיך געפיהלט אנהיימליך—געקוועהלט. די וועגען, אויף וועלכע
זי האָבען זיך געוועהנליך צוגעגאנגען, זענען זיך עפֿים פונאנדער גע-
גאנגען, אזוי זאנדערבאר, יעדער טרױט פאַראױס האָט זי אלץ מעהר ער-
ווייט געט פון זיך.

ער האט געפיהלט, ווי עס האט אנגעהויבען אויפצושטעהן צוויי-
שען זי. צווישען איהם מיט זיין פריינד, עפנים א דריטעס, א געהיממעס,
ע-ר ניימס, פרעמדס, ג-ר. וואס האט פון איהם אריין געשטראמט, פון
יעדע צע-ר זיינע, פון יעדען פער-ר, וואס זענען אלע געווען מיט איהר
דורף און דורף.

ער האט זיך אויסגעשטעלט פון זיך יענעקען וויסלונג, אבער זיין
פערזענלעכע איז אלץ דאך געוואקסען. דורך איהר איז ער נאך א צווייטער
געווארען. אלץ, וואס עס איז געווען נישט א-אין אים, געארען פרעמד,
נישט אינטערעסאנט, אבשטויסענד.

ער האט נישט געקענט אויסווינקען בי זיך, זיין פריינד זיך אנט-
זיגט וועגן.

יערץ יינאם איז אלץ געווארען אנערטערענליכער, דאס פרעמדע,
וואס האט זיך צווישען געשטעלט, איז געוואקסען, מעכטיג, געווא-

דען, האָט זיך אלץ מעהר און מעהר ברוטאל פונאנדערגעשטופט אין דער
אונגערלעכקייט מיט אַרעמס, וואָס זענען אלץ געוואקסען, אלץ געוואקסען...
ער איז אוועקגעגאנגען...

אויף דער גאס, נאך דעם הייסען מאג, איז געפאלען א רעגען. א
אוינונגער, מעלאנכאלישער רעגען. פערביסען, נאך נישט צום איינפער-
טען, האט ער געשמוסען די ערד, מיט לאנגע, ברודיגע שטרוק, האט
צומאפייעט די גאס אויף בלאטע, — נישט נאך די גאס, ערגער, די
גשמה... א קוועלענדער עקעל, א האפנונגסלאזער אבשטויס.
א גאט!

עס איז געווען שרעקליך, ווען דאָס בענגשאפט איז איהם אָנגעפאלען.
דאָס איז הונדערט סאַל ערגער געווען פון יענע אלע בענגשאפטען פון
זיין גאנץ לעבען נאָך דער גרויסער ליבעכע, וועלכע ער האָט געזוכט, און
נאָך נישט געהאט...

יֵעָצֵם. אָבֵעֶר, ווען ער האָט זי אונאויפֿהערליך געפֿיהלט נעבען זיך, ווען איהר שטענדיג האָט זיך איהם אין די אָרען אַרײַן געלויבטען, ווען איהר בליק האָט זײַנע אפֿלען געקושט...

בִּי נֹאכַח הָאֵם עַר זִנְה גַעוואָרפֿען אִין הִיץ. דָּער וואומה האָט
איהם דאָס האַרץ צושפּאַרט. ער האָט געפֿיהלט, ווי עס וואָקסט איהם עפֿים.
מיט אַ ווילד געפֿיהל פֿון שרעק, ביז דער קעהל צו. ער האָט געפֿיהלט,
ווי עס קלאַפֿען איהם די שלעפֿען, ווי עס שרייט, ווי עס וואוינט פֿער-
צווייפֿעלט... ער איז אַרויסגעשפּראַנגען פֿון בעט. די הענד זענען איהם
אנגעהויבן, אירגי געלאַפֿען, דער קערפֿער האָט געציטערט, דער קאָפּ האָט
געברענט: אַ, אַרויסרייסען זי און שטענדיג, עפֿיג האַבען זי געבען זיך.
אַהן צווייפֿעל. ער האָט זיך געמוזט נעמען צו דער אַרבייט. ער
האָט זיך געמוזט נעמען צו זיין גרויס ווערק, וועלכעס האָט געדאַרפט
דערגעהן ביז די לעצטע ציטלען פֿון דער קינסט, פּונאָנדערברענגען די לעצ-
טע רעמענישען פֿונ'ם דאָזיגן, דורך דעם צונויפֿשמעלצען צוויי וועקענס
אין איין קאָסמישען אַיך—דו.

וְיִן גִּנְגִּין וְיִרְקָא אִין אִינְעִנְטִלִּיךְ נָאָר גִּעְוִועֵן דֶּער אָף—דו .
וְיִל פֿון אִיהֶר אִין עֲנִשְׁטִמֶאנְעֵן וְיִן קֶראַפֿט , פֿון אִיהֶר הָאָבְעֵן זִיף
גִּעֲנָאָסֶען גִּנְנֶע גִּעְוִיסֶערס קֶרעֶפֿטֶען . פֿראַכֿט .

אָבער וויפֿעל מאָל ער האָט זיך צו דער אַרבעט געזעצט, האָט זיך

איהם אלץ אויסגעוויזען. אז עס האפט איהם ווער אן פון הינטען און שלעפט איהם אויף'ס גוואלד פון דער ארבייט אוועק.

ער האט נישט געקענט די געדאנקען צוזאמענעמען. און ער איז געגען ווילען פערטרונקען געווארען אין דעם גליק. וואס ער האט מיט איהר איבערגעלעבט. יעדע מינוט. וואס ער האט מיט איהר אנומעלט פערברענגט האט ער נאך אמאל דורך געפיהלט — ער האט איבערגעשאפען אין זיין נשמה דעם קלאנג פון איהרע ווערטער. האט זי געליעבט, געזערטעלט, געקישט. און נאך דעם האט ער גענומען איהרע ברייטע און געלעזען — געלעזען...

— און ווען איה וועל זיין צוזאמען מיט דיר, וועל איה נישט זעהן. נישט די וועלט, נישט די זון, נאך דיר, דיר איינעם. איה וועל נישט קענען קיין קלאנג, נאך הערען דין שטימע ווי זי ציטערט. ווי זי מורמעלט, ווי זי קושט זיך מיט איהן אין מיין הארץ. איין ארעמע בעט-לערין ואל איה זיין, הונגעריג, אפגעריסען ואל איה איבער דער וועלט געהן. געבען דיר, מיט דיר, נאך ביי דיר.

ער האט אנגעהויבען הייס צו קושען דעם ברייטע.

פלוזלונג איז ער אומעטעט געווארען.

ער האט גענומען אין דער האנד אריין א צווייטען ברייטע.

ווי אומעטעט די בויט, אין וואס פאר א פערצווייפלונג! דינע ברייטע מווען מיר וועה, רייסען מיר מיין הארץ. איה האב פאראויס געפיהלט, אז עס וועט אזוי געשעהן. עס איז אלאז נישט מעגליך איה ואל יעצט קענען קומען צו דיר. אבער האב נישט קיין קרענקונג. מיר זענען יונג, מיר קענען ווארטען...

ער האט געלעזען און אלעס אומעטעט געווארען.

און ווייטער איז ער אריין געקראכען אין יעדען ווארט. און ווייטער עס געניצעוועט אויף אלע זייטען. ער האט זיך איינגעהערט אין ווער קלאנג, איבערגע'חורט אין דער שטיל, פאר זיך, די ווערטער. בעמיהם זיך פארושטעטען, צי וואלט ער געקאנט אנשרייבען צו איין געליעבטען מענטש א זעלבע ווערטער.

און ווידער האט ער שטיל איבערגע'חורט די ווערטער, און לאנג-זאם, פאמעליך איז אלץ געוואקסען דער צווייטער, דאס אונגלויבען אין דער לייעכע, וואס קען אזוי איבערגעלט ווארטען, וואס קען אזוי צופרייערען זיין מיט איהר גורל.

און אלץ טועפער איז ער פערטרונקען געווארען אין די געדאנקען.

וואס האבען זיין נשמה געגרושעט, זיין האבען איהם וועה געמאכט, פערטרוונדעט. ביי דער האט א פערסט'טער פון דעם ייגרוהנקייט, אס ענדע אנגעהויבען ארום צו לויפען גאנצע שעה'ן איבער זיין קלייט שטיבעל...

א מעדער, אנהויסגעשטעטער איז ער געפאלען אויף דעם בעטעל. יעצט האט ער זיך געפיהלט רוהיג.

ער איז געפאהרען צו איהר און זי צו איהם. זי האבען זיך גע-ווארפט טרעפען אין א קליין שטעטעלע ביי'ס ים. ער איז געווען גליק-ליך. איהם האט נאך בעאונדוהנט, מיט וואס וועט ער פערטרויבען די עטליכע שעה ביי זי וועט אנקומען. זי האט געדעכט קומען מיט עטליכע שעה שפעטער.

און די שעה האט זיך געשלעפט פאמעליך, וואס זימאל פאמעליך-בער. ווען ער וואלט זיך אריינגעווארפען אין ים, וואלט ער געוויס גי-בער צוגעשוואמען צום ברעג.

ער איז געזעסען אויף דער אויבערשטער דעק פון שיף און האט געקוקט אין ים אריין, אין הימל אריין.

ער האט אנגענדליך געליעבט די ווייטע געכט פון דעם צי-הימלעל. פלוזלונג האט ער דערפיהלט, ווי דער הימלעל איז גייריג געווא-רען, אראפגעהאנגען. ער האט איהם געפיהלט אזוי נאהנט צו זיך, ער וואלט איהם געקענט מיט דער האנד אנהאפען.

זיין ערשטוינונג איז אלץ געוואקסען. ער האט דערוועהן, ווי אויף דעם הימלעל הויבען אן צו וואקסען בלוט-רויטע געשטאלטען, עפויס אזעלכע זאגדע'הארע. עפויס ווי א פער'שוף'ט לאנדשאפט, דא איז דאס שוין אנהויבעל, אגער גיין, דאס איז א רייעווע, גרויסע שטאדט.

ער האט ווייטליך געזעהן די פאלאצען, די מויערן, די ווילען. די שלאנקע מונארעטען האבן מיט טהיימלעך געשאקען אין הימלעל אריין. ער האט געהערט דעם אפבלאנג פון די גלייכע, ווי עפויס א ווייט ווענען-ליינע...

און אלץ איז אנגעגליהט ביי רויט, מיט א בלאהליכען אפבלאנג פון דמשק-שטאהל. פון הינטער דעם אלעס איז געויר געשוואמען א ווייטע צופליקטע צוויטען, — פאר-טאנגע געבלען. און איבער אלעס, אין דער ווייטער טעפעניש האט ארויסגעשטערט א שווארצער הילדער וואלד. מיט א מאל האבען זיך אלע שפיצען צום גאדענע פלעמליך אנגע-צונדען, די דעכער פון די פאלאצען האבען זיך אין גאד-שטרעמען.

געברענט, מיט א ברייטען שלאק האבען זיך די מויערן און די בעשיט-צונג-טהורעם פערנאלדעט. און דער וואלד האט זיך מיט א קליין, דין, גאלדען בוימל ארוםגעצוימט. מיט גאלד האט פונאנדער געבליהט די ווינע...

און דאס גאנצע גאלד האט אנגעהויבען אנגעמען לעבען, גיסען זיך, אויפצוהויבען און אראפצופאלען. עס איז מיט פורפור פערפלאכט געווארען און מיט פיערונגע קלינגען זיך געניגעשניטען אין דעם פנים-טערען אויסור, אין הייב. די שטארט האט זיך פונאנדערגעוויקעלט. די ווינע איז אין וואלד אריינגעקראכען, אנאייבערראשטיי. דעם סבול גאלד, דער וואלד האט זיך פון דער טרר געקעקעלט און צושוואמען אונטער דעם הייב, זיך א בלאהליכער וואלקען.

און דאס גאנצע גאלד, וואס האט די שטארט, די ווינע, דעם וואלד צושמאלצען, האט דער הוימל אין זיין אפען מויל פערשונגען. ער האט זיך אין דער הויף אויפגעהויבען, האט זיך אויסגעצויגען, איינגעקורטשעט, בעשאפען רינגעלעך און רינגען. פון מורח ביו מערב האט זיך די פלאמענדע קיט צוצויגען, האט דעם גאנצען הוימל ארוםגענו-מען, אריינגעקומען מיט גרויסע אמעטוסטען, מיט מיליאנדען ווילדע דיאמאנטען...

ער האט ערוואכט. זינע געדאנקען האבען געבלאנדזשעט, דער קאפ איז איהם געווען שווער, ווי א שטיין. ער איז אויפגעשטאנען און האט לאנג ארויסגעקוקט דורך דעם פענסטער. די קאשטאן-בוימער זענען געווא-רען דער ווילד-וואטענדער חראפ פונ'ם שטורם, די וואלקענס זענען זיך צולאפען, זיך ווייטער צונויף-געפלאנטערט אין איין געריכטע דונקעל באוואן-חמארע. און מיט א מאל איז, ווי א שניצל קרעפוג גאלד, גע-פאלען דער ערשטער בליץ...

ער האט נישט געהערט קיין דונער, נישט געוועהן קיין בליץ; ער האט נאר געטראכט, וועגען איהר פערמאגען, וועגען איהרע קייטען, מיט פערל און אמעטוסטען אויסגעוועצטע.

און ער האט זיך דערמאנט, ווי זי האט איהם איהרע יובעלען גע-ווינען. דאס איז דאך א גאנץ רייכטהום, פאר דעם וואלטען זי דאך א גאנץ יאהר געקענט רוהיג לעבען.

א וואונדערליכע זאך, וואס ער האט שוין ביז אצונד וועגען דעם נישט געטראכט.

אבער ער האט נישט געוואלט מראכטען וועגען דעם. בעסער אזוי

עלענד צו גרונד צו געהן, איידער צו פערלאנגען פון איהר זי זאל פער-קויפען דאס, וואס זי האט אזוי לייעב בעקומען. און זי ווי זא, וואס וואלט דאס געהאלפען? די עטליכע חדשים וואלטען אריבער געפליגען, ווי פון א בייטש אויסגעקנאקט, און דערנאך, דערנאך?

יעדען קרבן וועל איך אפפערן פאר דיר, עס איז נישט פארהאן קיין זאך אויף דער וועלט, וואס איך וואלט פאר דיר נישט געאפערט. פאדער, און עס וועט פאר מיר זיין א גליק, דאס העכסטע פערגעניגען פון מיין גשמה, מינים, אלעס, אוועק צו געבען דיר.

ער האט געהערט אמאל די ווערטער, די ליעבעס-ווערטער אין יענעם אבענד, ווען זי האט איהר טייערעלשען אונג געוויינט. און איינציטיג האט זיך דער שטן, פון אונגלויבען און צוויפעל, פונאנדערגעראכט.

— פרוכ-זשע — זעה, צי איהר לייעבע איז גענוג שטארק, אום דעם קליינעם קרבן צו ברענגען פאר דיר, אצונד, נאר אצונד, ווען דו ביזט אונקערפטיג...

ער איז אין פעם געווארען אויף דעם שטן! אבער ביסלעכווייז האט ער פערשטאנען, אז נישט ער לירט און קעמפפט, נאר עפ'ס א טיעף פארגעפיהל אין איהם לירט און קעמפפט. און שוין איז זי נישט אומשטאנד איהרע יובעלען צו אפפערן, און שוין האט זי זי אזוי לייעב, אז זי קען זיך מיט זי נישט שוידען!

ער האט געציטערט, ווי אין פיבער. פאר זינע אויגען האט גע-מאנצט א גאלדענע קיט, אין הוימל'ישע געבלען האבען אמעטוסטען גע-לאכט, האבען דיאמאנטען-פונקען פיער געשיט.

און ער האט געוועהן, ווי זי געהט צו איהם, אזוי זאנפט און שטיל, ווי די נאכט ווען זי געפונט דאס פעלד אהן ליכט.

איהרע האר האבען געפונקעלט מיט דעם בליאסק פון מויענדער לאנגע גאלדענע גאלדען מיט גרויסע דיאמאנטענע קעפ. ער האט, אייגענט-ליך, גאר קיין האר נישט געוועהן, נאר איין דיאמאנטען-נעץ.

און זי איז אלץ געהנטער צו איהם צוגעגאנגען. זי שטעהט שוין געבען זיין בעט, אבער זי רעדט קיין ווארט נישט אויס.

ער האט זיך א געוואלדיגען רוס געמחן.

— וואס ווילסט דו? — האט ער ארויסגעקערעכצט.

זי האט זיך מיט א שטיל שטייבעלע, אויף דעם ברעג פון זיין בעט אנדערגעוועזט, האט זיך איבער איהם אריבערגעבויגען. איהר אטהע-

האט איהם אפהענגיג געמאכט און ער האט געפיהלט מיט שרעק, מיט איבערראשונג ווי זיין קערפער פרייט, גלויבער, ווי עס ווערען פער-שטארט זינע גליעדער.

און ער זעהט, ווי זי ציהט ארויס זיין שפילעך נאך דער צווייטער, ווי זי האלט איהר אויף די ליכט, ווי זי דרעהט איהר אויף זיין זיטען. הייבט איהר אויף, פרעהט זיך מיט איהר בליאסק.

פלוצלונג שמעט זי איהם מיט איין וועלטליכען שמוץ דורך זיין האנד. ער האט זיך אפגעטרייטערט פון וועהמאג. ער האט געוואלט שרייען, אבער דאס וועהמאג האט זיין געשרי פערשטוקט.

און בסדר האט זי שפילקעס פון איהרע האר ארויסגעצויגען, ווי זי די ליכט ווי געהאלטען, מיט זייער גלאנץ, מיט זייער בליאסק ווי גע-פרעהט, און זי איהם ארבעטגעשמופט, ארבעטגעשטאכען אין דער ברוסט, אין די ארעטס, אין דער קעהל, אין הארץ...

וויילד, וואוטהיג, משוגע זענען איהרע הענד געווארען. מיט א גוואלדיג שטערקע האט זי געחאפט די שפילקעס, דורך געשלאגען זיין לייב, געשטאכען, געשפוזט, געשטולעטעוועט. מיט דינינקע שטראהען האט דאס בלוט געשפריצט און זיין לייב געפלקט. די אויגען זענען איהם, ווי די סלופעס געווארען אין די אונטערשליכע לידען. און דורך זיין שטערבליכען כארכלען האט איהר ווילד געשפאט ארויסגעשריגען: דא האסטו די מין גאלד — דא האסטו די מינע דיאמאנטען?

ער האט זיך עטוואס אפגעקעהלט — ער האט זיך אנדערעשטערט אין מיטען צימער און געצימערט.

— די חלומות פיהרען צו משוגעות — האט ער שטיל, צו זיך געשפישטען.

— פרוי זע, פרוי זע, פרוי — האט חזק געמאכט דער שטן. — די שטייטע ווי נישט אונטער? די וואגסט נישט? די ווילסט בלינד גלויבען, ווייל די האסט זיך, די שרעקסט זיך, אז זי וועט נישט פערקויפען איהר נאריש ציערליי, זיך מיט דיר צו פערמיינען? הא, הא... געדענקסט, וואס די האסט איהר געזאגט אין יענעם אבענד?

— זאל איה דו דערמאנען, דיר איבער זיין? קיין מאל האב איה נישט געגלויבט אין זייערע, יעצט וואס איה צום ערשטען מאל, אז עס איז נישט פארהאן קיין קרבן, קיין אפפער, וועלכען די וואלט פאר מיר נישט געקענט ברענגען? די געדענקסט? זאל זי זע פערקויפען איהר פערמיינען? איהר אוצר! ווארף ארויס דאס געאפערטע געלד אין דער

בלאטע ארעין, אביי דו וועסט אמויענגסטעג וואס, צו זי לעבט דיר. אזוי, ווי דו ווילסט זיין געלייכט.

ער האט זיך נאך קיין מאל נישט אזוי געמאכט. ער האט זיך געזעצט ביי דעם פענסטער. דער שטורם האט ביי-אויבערנעשטורמט. איבער דעם וואלד קאשטאן-בויםער האט דער רעגען-בויגען זיין מעכטיגען בויגען פונדערנעגשלאגען. די גליד האט זיך גערוי-כערט, און אין איהר געבעלדיגע אויסהויכונגען האט ער א בלייב געבליט דערוועהן, וועלכעס האט מיט זיין גליד זיין וועהמאג פערטויבט, אין זיין הארץ ארעין געפלאטען, זיך דעם פראכט, מיט דעם גרויסארטיג-קייט פון פערנעסען זיך.

און ווייטער פון דאס ניי האט ער געזעהן, ווי זי געהט צו איהם דורך א העלען, ליכטיגען ים, פון דער געבעלדיגער ווייטקייט. איהר קאפ האט געשטראהלט מיט לייטזעליג, זאנפט גליק. זי האט געלאכט, ווי א קינד, און איז געגאנגען פאטעליך, ווי א קינד, וועלכעס טראגט א גרוי-סע משא.

ער איז געלעגען אויפן ברעג, אין זאמר און האט געלאכט. פון גאנצען הארץ האט ער געלאכט. און זי האט אויך געלאכט. עס האט זי געפרעהט, געשפילעט, וואס זי קען קוים געהן, אזוי האט די משא, וואס זי האט אין איהר פארטויכעל געטראגען זי צו דער ערד געצויגען.

ער איז איהר אקעגען געלאפען, אבער זי איז שוין געווען בייים ברעג און האט מיט פולע הענד אנגעהויבען ארויסצווארפען די יובעלען פון איהר קליידעל. און דאס גאלד, די טייערע שטיינער האבען זיך צופלאמט אויף דער ברעגענדיגער היץ, אויף דעם זאמר.

זי איז איהם געפאלען אויף דעם האלד. — זעה, מיי קעניג! דאס איז אלץ דין! נאך לאז מיר, איה זאל בלייבען ביי דיר. אבן די וואלט קינמאך פון מיר נישט אוועקגעהן, מיר נישט פערלאזען. אונזערע נשמות זאלען זיך נישט פייניגען אין בענגשאפט.

אין זי האט זיך געטוילעט צו איהם און געוויינט מיט טרערען פון גליק.

און בארד האט ער זיך אין א ברייטען פלאשטש מיט גראנאסט אונטערנעשלאגען דערוועהן. ריעוויג, גרויסע קייטען זענען פון זיין האלד אראפגעהאנגען, א גאלדענע, קעניגליכע קרוין האט אויף זיין קאפ גע-דוהט.

זי איז געפאלען אויף די קניען ציטערנדיג, אונטערטעניג. און אין די אויגען פון א גרויסער מענטש, גאר נישט צום איבערזעהלען, האט ער אויף איהר העלען, ליכטיגען קאפ די קעניגן-קרוין ארויפגעלעגט. עס האט זיך צוקלונגען דאס פרעהליכקייט, ווי דער ים וואלט גע- וואלט די ערד מקדש זיין. עס האבען זיך צובאמט די גלאקען, צוברילט די ארמאטען, און דאס פאלק האט זיך אין שטויב געווארפען, און גע- גרויסט, און פערעהערליכט דאס שטאלצע, מעכטיגע, קעניגליכע פאר. יעצט האט ער שוין נישט געקעמפט.

מען דארף גאר נאך פערשעמען דעם שטן, ער וואל מעהר קיין מאל זיך נישט אונטערשטען, נישט וואגען זיין משונה'דיגען קאפ ארויס צו שטעקען.

און מיט א ציטערנדיג האנד האט ער אויף דעם פאפער עטליכע ווער- מער אנגעווארפען:

ווארט נישט קיין איין ווילע לענגער. פערקויף דינע יובעלען. אויף די ערשטע עטליכע חדשים וועט דאס גענוג זיין. מיר וועלען פאראיבערנען אויף דער צייט. געבען דיר וועל איך ארבייטען, געבען דיר, צוזאמען מיט דיר בין איך שטארק, בין איך אומשטאנד צו יעדער ארבייט. אבער דערווייל איז קיין אנדער אויסוועג נישטא. אויב דו לעבסט מיר, מיר דאס. אייל זיך, ווארום אנדערש וועל איך דא צו גרונד געהן, איך קען לענגער דאס בענגשאפט נישט איבערטרעגען, דאס וועהמאג. איך קען לעב- גער נישט ווארטען.

און לאנג האט ער מאיעסטעמיש-ויכער, רודהג דורך דעם פענסטער געקוקט.

דער טאג איז פאראיבער, דאס רעטערונג האט זיך איבער דעם הימעל פונדערגעגאסען, און דער לעצטער אבגלאנג פון דער קארט ווערענ- דער זון האט די שפיגעל פון די קאשטאן-בוימער פערגאלדעט.

מען וועט פאראיבער געגאנגען.

אם ענדע האט ער פון איהר א בריווע ערהאלטען.

ער איז זיך נישט אונטערגעשטאנען איהם צו לעזען. ער האט זיך געווארפען, ווי אין פיבער, און פאר זיינע אויגען האט אלץ ווילד גע- מאנצט, געשפונגען.

ער האט זיך בעהערשט און צוריסען דעם קאנווערט.

מיין איינציגער! דין עצה איז גאר נישט קיין איבערלעגנטע. דו

מוזט זיין זעהר פערצווייפעלט, ווען דו האפסט זיך אן אין א וואלכע נישט קלוגע פלענער. און וואס וועט דאס העלפען? !

ער האט נישט געלעזען ווייטער.

ער האט אנגעהויבען לאנג, קראמפהאפט צו לאכען.

דער שטן האט טריאמפירט.

ער האט זיך פערקוקט אין די דילען ביז די נאכט איז אראפגע- פאלען אויף זיין נשמה מיט איהרע שווערע חלומות.

ער האט געזעהן, ווי די בריליאנטע שפילקע איז אויסגעוואקסען אין א געשפענסט. די אויגען, צוויי ריזיגע גרויסע דיאמאנטען, האבען געבלישטשעט און געשטאכען איהם מיט שארפע פייעריגע שטראהלען. די צייהן זענען געווען פון הארט גאלד און האבען געקלונגען הויל, מיט א טויטען-קלאנג. די מעטאלענע ארעמס האבען איהם ארום-גענומען מיט א זילבערנע אומארמונג, אזוי אז אלע ביינער האבען געקנאקט. זיין ברוסט האט א גארענע קייט ארום-געשנירט און זיך טועף אין זיין ליב- איינגעגעסען.

מיט א שרעקליך קול האט ער צום הימעל געשריגען, אבער דער הימעל האט אויף איהם געקוקט מיט א קאלטען מעטאלענעם גלאנץ, בעשט מיט גאלדענע שטיינער. און איבער דעם מעטאלענעם הימעל האבען זיך די וואלקענס גערוקט ווי קוליסען פון רויטע, געשמירטע בלעך.

אלעס איז געווען פון גאלד, פון טייערע מעטאל. די אויגען זענען איהם בלינד געווארען און זיך צו זיין נשמה איבערגעקעהרט. ער איז פערטויבט געווארען פון דעם קלאנג פון די גאלדענע בלעכען, און אין מויל האט ער געפיהלט א וויערן טעם, ווי ער וואלט לאנג מעטאלענע פליטעס געלעקט.

פון שרעקליכע פערצווייפלונג האט ער זיך אין דער ערד געוואלט בעגראבען אבער זיין ליב האט זיך אן די שארפע, טייערע שטיינער געריסען; דאס בלוט פון זיינע וואונדען איז אויף מעטאלענע פליטעס פערגליווערט געווארען אויף א בייסענדען גיפט, די זון האט די שטיקער גאלד צוגליהט און זיי האבען מיט א פייער אויסגעזעצט...

און דער טויט-שרעק האט איהם איין ווילד, משונען גיערניקייט בעהערשט. ער וויל גאך מעהר גאלד, גאך מעהר אוצרות, ער וויל קענען די גאנצע וועלט מיט זיינע ארעמס ארום-נעמען אין אלע אוצרות פון איהר שוים אויסגראבען. ער האט געוואלט אויף טויזענדער מילען זיך

איבערזעצט ח. פ.

ומהן פוילישען).

ו'פיעל מאל שוין איז אויפגעגאנגען די וון, זינט דו פלעגסט מיט
דינע צויבער-געזאנגען ברענגען שלום דעם טרויער פון מיין זעלע — און
איה זעה נאך אלץ דינע אויגען, פול זיפצען און אומשט, איה זעה ווי
זי ברענגען מיט אַנאייבערדישער קראפט, איה זעה די ליכטיגע האנד,

זי געזונד. נאך איין סאָל וואָלט איר דאָ געוואָלט זעהן, אָבער

וואס שטרעקט זיך אויס צו מיר און האפט מיט א הויכען שריי מינע
מינער.

דו, וואס פערוואנדעלט און קלארע טעג די רוישענדיגע נעכט, וואס
פערלעשט די זעהנדיגע און די מעפענישען פון מינע חלומות, דו, וואס
שטופסט אב גאר דאס געהנטע אין דער אונטערליכער ווייטקייט —
דו, וואס צינדסט אן אין מיין הארצען בלאזשענדיגע פערלעך און
וועקסט די שווארצע בלוטען צום לעבען, —
א דו מיין ליכטיגע!

טויזענדער מאל האט מיין געווען זיך די וועלט, וואס דיין בליק
האט די פערלעשענדיגע שטראלען פון מיין וועלט ארוםגענומען, און נאך
אלץ זעה איך דאס קינדערשע קליינטשינקע פנים און א גארדענע קרוין
פון זינדענע האר ארום דיין שמערן, ווי צוויי טרעהרען זענען אין א בליי-
כען שטייכער צעגאנגען, וואס האט אויף דינע לעפצען גערוהט, און איך
הער, ווי עס וויינט דיין שטיין מיט א פינגערער קלאג.

דו, וואס פון אלע געהיימנישען ריכטן אראפ פאר מיר די חתומות
און לעצנט די זונען פון בעהאלטענע כחות, וואס שפרייט זיך אויס מיט
א רענען-בויגען פון לעבשאפט פון איין הימל ביז צווייטען און אלע
שגענות פון מיין לעבען, —

נאך קיינמאל האבען מינע שטערען זיך אין אזא שטורם נישט גע-
דרעהט, נישט קיינמאל נאך האט דער שנין ארום דיין קאפ מיט אזא בלו-
טיגען גראניט זיך געשפיגעלט, ווי איצט, ווען איך האב דיך אויף עבני
פערלעך.

צו די פיס דינע האב איך געווארפען מינע שטערען, דינע פיס
האב איך ארוםגעוואפען מיט א שווארצען נעץ פון חלומות, און אין
דינע הענט לעג איך מיין הארץ... מיין הארץ...

איבערזעצט דורך מ. וו. רייך.

די געכט.

א דראמאטישער עפילאג

פערזאנען:

- אדאם.
- בעלא — זיין פרוי.
- פאלא — זיין שוועסטער.
- א גאסט.
- אניאונבעקאנסער.
- ערשטער זקן.
- צווייטער זקן.
- פארטענצער.
- נעסט.

אין פאלאזש שטיעלט די מוזיק Dans macabre פון סען סאנס.

א פארק. א לבנה נאכט. פון דערזיטען א העל בעלזיכטעה
פאלאץ. איבערן פארק שפאצירען ארום פארלעך מיט
גערויש און געלעכטער - געהען ארען אין פאלאץ און
געהען ארום. אויף דער סצענע, געהען ארום
צוויי זקנים, זענען זיך אויף דער באנק.

ערשטע סצענע.

1-טער זקן און 2-טער זקן.

ערשטער זקן. ווי אליין פערנערט זיך דאס אויף דער וועלט.
איך געדענק דעם פאלאץ, ווען דער אלטער גראף האט נאך געלעבט. וואסערע
פרעליכע בעלער פלעגן דא פארקומען... נאך פון דעמאלט אן, זייט
די נייע אנגעקומענע האבען איהם אנגעקויפט האט זיך אליין געענדערט.
אנאלטע געוואוינהייט ציהט מיר דא אהער. אבער ליעב איז מיר שוין
דא נישט.

2 זקן. פון וואנען האבען זיי זיך דא גענומען?

1 זקן. ס'איז נישט בעוואוסט. דעם גראפ'ס יורשים האבען דעם
פאלאץ ארויסגעשטעלט צו פערקויפן - זענען זיי געקומען - נאט
וויס פון וואנען, נ, - און האבען געקויפט...

2 זקן. אין דעם פאלאץ בעהאלט זיך עפעס א סוד.

1 זקן. (פערטראכט) ווי פרעהליך איז דא אמאל געווען! איך
געדענק, מיט דרייסיג יאהר צוריק, האב איך דא גוט פערבראכט - אה,
דאס הויז איז דאמאלס אנאנדערס געווען, אלס א צוגה - אנאנדערס.
אנאנדערס...

2 זקן. ווייל אין איהם האבען געדוהט דאס ריינע געוויסען, גליק
און רוה.

1 זקן. אין אצונד?

2 זקן. דארט אויף דער דעק, בעהאלט זיך עפעס א סוד. א שרעק-
ליכער סוד. מיר נארט מען נישט מיט אויסערליכע זאכען, נישט מיט
שטענדיגע בעלער, נישט מיט געמאכטע שמחות...

1 זקן. וואס קאן זיך דארט אויפן דעק בעהאלטען? וועלכע גע-
הימנספאלע פערברעכען? הא?

2 זקן. איך ווייס? פערברעכען... המ. - אליין איז פערברעכען -

דער מענטש איז דארויף בעשאפען געווארען, ער זאל דאס פערברעכען
פערמעהרען.

1 זקן. יא, יא. אליין קאן א פערברעכען זיין.

2 זקן. דאס לעבען אליין, ווייל דו לעבסט אויפ'ן צווייטענס חשבון.

1 זקן. (פערטראכט) האסט תענה מיט א פרוי, וועלכע דו קענסט

נישט, צו זי ליעבט זיך...

2 זקן. א קונד קומט אויף דער וועלט, וואס דו קענסט עס נישט

ערציהען...

1 זקן. דו וועסט אנעקעלהאפטען קארגען דערשטיקען, וועלכען

דו וואלטסט מיט זיין געלד דו גאנצע וועלט גליקליך געמאכט...

2 זקן. דו טרעסטט איבער דאס געזעץ, וועלכעס דאס אליין, קאן זיין

איז א פערברעכען...

1 זקן. יא! דאס אליין קאן זיין איז א פערברעך...

(אקלוינע פויזע)

2 זקן. די מענשען וועלען מיר נישט בעשולדיגען - זיי זענען דארויף

בעשאפען געווארען, כדי זיי זאלען דאס פערברעכען פערמעהרען... אה!

ארגעמע מענשען, ארגעמע מענשען...

1 זקן. און זיי די נייע אנגעקומענע, דאכט זיך, דאס זיי זענען

פרעהליך, לוסטיג און אזא מאדנע שרעק קוקט פון ווערע אויגען ארום...

2 זקן. הא, ווייל מאדנע, מאדנע געסט האבען ווער דוויי אונגע-

פילט. בעוונדערס דער איינער, וועלכער שלעכט זיך נאך טריט ביי טריט

נאך אדאמען: וואו אדאם גיט זיך אקעהר, איז ער געבען איהם -

אזא אינציוויטאציע שטענען...

1 זקן. ס'איז מיר שרעקליך נישט ליעב. דאס איז, ווי עס וואלט

עפעס אנאונגליק איבער דעם הויז געהאנגען.

(פויזע)

2 זקן. לאמיר נאך די מענשען נישט בעשולדיגען. די מענשען

זענען צייטגעווייזע ווער ארגעם - און עס קאן מעגליך זיין, דאס זיי

זענען נאך נישט קיין שום פערברעך בעגאנגען. דו נאטור איז אפטמאל

וואונדערבאר שלעכט. זי בעשטראפט פאר די עברות, וועלכע זי אליין האט

אינים מענשענים הארצען איינגעווארפעלט.

1 זקן. יא, יא. מאדנע געסט פאר זיך נקמה דער מאמענט פון

היגענישט און גליק...

2 זקן. אפטמאל ווי? ס'ט נישט דער מענטש, דאס ער איז א פערברעך

בענגענען... פלוצים ווערט אין דארען א קליינע וואונד - זי צעוואקסט זיך אויף א שרעקליכען אוסן - דער מענטש זעהט זיך פלוצלונג ארום, אבער דאן, ווען די פערזענלעכע האפט איהם שוין ארום... אין אפטמאל זאגאר אין א מאמענט פון גליק פון א וועלכער ס'איז ערנערונג - א שוואכער פארוואנדל - מיט דעם איינציגן פארוואנדל פערזענלעכע זיך מיינענער - וואס אמאל אליין שטארקערע, וואס אמאל אליין שווערערע - עס הייבט זיך אן דאס וועכעניש, דאס גריפלעניש... דאס קלענסטע קליינעניש, די מינ-דעסטע בעלידונג וואקסט אויס אין א איינציגערע מאס - אין אט: ווערט דיר דאס הייז פערפילט מיט וואונדערפארע געסט.

1 זקן. יא, יא, דאס איז דער בעהאלטענער סוד פון אמת, וואס ליענט אינאיינעם...

2 זקן. דאס האבען די מענטשען נישט בעשאפען - זיי וויסען נאר די שטראף, און דעם אמת בעשטימט דאס הארץ אליין...

1 זקן. הארץ... הא, הא - פאר ווער איינעם שלעכטע רכילות און פערזענלעכע...

2 זקן. (לאכט שטיל) יא, יא, יא...

פון פאלאץ הערט זיך מוזיק - די פארלעך זאמלען זיך צונויף, אלע קלויבען זיך צוזאמען אינאיינעם אויף דער ווערדערע פון פאלאץ)

דער פארטעניצער. (פאטשט מיט די הענט) הערען און דאמען. דער טאנץ הייבט זיך אן:

1 זקן. (צום צווייטען) לאמיר אויך געהן, מיר וועלען זיך דער-מאנען אן די שטענע צייטען, ווען דא איז געווען אזוי גוט, און פרעהליך...
2 זקן. און א גוט געוויסען... (אב)

צווייטע סצענע.

(פון דער ווערדערע פון פאלאץ געהט אראפ אדאם, טיעף קער-טראכט. שטעהט א ווילע שאקלענדיג מיט'ן קאפ.)

אדאם. (א ווילע ארום) א שרעקליכער גאסט האט זיך אין דעם הייז אנגעט געמאכט... (פערטראכט) א שרעקליכער, א שרעקליכער... פאלא. (געהט אראפ פון דער ווערדערע, צו אדאמען צו, נעמט איהם אן פאר'ן האנד) אדאם! אדאם! מיין ארעמער ברודער - איך מוז דיין הייז פערלאזען.

אדאם. (איבערדאשט) וואס? וואס? די ווילסט מיין שטוב פערלאזען? פאלא. דא איז נישט פאר מיר קיין ארט - דיין גאסט שטופט מיך פון דאנען ארויס...

אדאם. וואס? ס'איז נישטא קיין ארט? פאר דיר איז נישטא קיין ארט? נ, טא וועל איך דיר נייע פאלאצען אויפבויען, מאדערנע - פון קריסטאל, אויב די ווילסט, פון רויטען פארפיר, פון גרינע שמארגנען - שטערט גאנצע וועל איך דיר אויפבויען - גאנצע שטערט - א גאנצע וועלט וועל איך דיר אויפבויען - נאר פערבלייב, פערבלייב...

פאלא. אה, ווען די וואלט אפילו די גאנצע ערד פאר מיר פער-בויען, וועל איך נאך אליין קיין ארט נישט האבען. פון אומעטום שטופט מיך דיין גאסט ארויס... יעצט וועל איך דיר שוין מערה נישט נויטיג זיין... דיין הייז, איז א הייז פון אונגליק, שרעק - א הייז פון שלעכטען געוויסען...

אדאם. פאלא!

פאלא. גאר נישט, גאר נישט - עפעס שרעקליכעס איז פון דעם הייז געווארען; איך וויל דיר נישט פרעגען, נישט אריינקוקען אין דיין נשמה - א גאט, פאר וואס ביזטו און דער שטוב אריין! און וואס האט דיר צו איהר צוגעפיהרט?

אדאם. ליעבע.

פאלא. ביזט א פערברעכען בענגענען...

אדאם. וואס? וואס?

פאלא. (מיט א שטילען שמייכל) איך האב שוין אליין פארגעפיהלט און האב דאס הייז פערשאלטען, וואס האט דיין נשמה דערהרגעט. (פויזע)

פאלא. יא! איך וועל דיר שוין גארנישט נויטיג זיין. אדאם, די געדענקסט אונזער גרויס גליק, דאס שטילע רוהיגע גליק, איידער די ביזט אין דעם הייז אריין? מיט איינמאל אויף די סקאלעס, אויפ'ן ברעג פון אקעאן? דערום איז אזוי גלאט און ווייך געווען, ווי דאס פלאכקייט פון דער האנד פון א געליעבטער פרוי; עפעס איינפערערדישע דעמערונגס-טעלאדיע און דאס פערלאשענע פורפור אויפ'ן הימעל האט מיט זיך די גאנצע וועלט אנגעפילט - און דער אקעאן איז פערשוואונען און די גאנצע וועלט איז פון אונזערע אויגען אועקגעשווימען...

אדאם. (פלוצים) אה, ווי גליקליך איך בין דעמאלס געוועזען!

פאלא. און די געדענקסט נאך מיט א יאהר פריהער, איידער די

בײַזט אין דעם אונגליקליך הױז ארײַן, דו געדענקסט דו ווײַסע נעכט אויפֿן צפֿון־זײַט? דו זײַ, וואָס איז נאָר וואָס אויסגעגאנגען, האָט זיך אויף אױפֿלע אין ים בעהאלטען — אָט, אָט האָט זי זיך נאָכאמאל בעדארפט בעווייזען — אין אױנגעדויער גרויסען פראַכטפֿולען פֿורפֿור, וואָס האָט דעם הײַמעל ארומגענומען, ס׳האַבען זיך געשניטען לאַנגע גאלדענע שלײַהים פֿון ליכט, וואָס האָבען נאָר וואָס בעדארפט דו גאנצע וועלט מיט אױסגען שײַן בעגוסען. דו געדענקסט, מיט וואָס פֿאַר אַ גליק דו האָסט דעם וואונדערבארען צױבער געשלאנגען?

אדאם. איך געדענק! צו גוט געדענק איך — ס׳קאָן זײַן, דאָס איך וואָלט דאָס אלץ פֿערגעסען...
פֿאַלאַ. דאָס? דאָס?
אדאם. אפשר וואָלט איך מיר דאָן פֿון דעם שרעקליכען גאסט בעפֿרייט...

(פֿאָלע)

פֿאַלאַ. וואו זשע האָסטו איהם געטראָפֿען?
אדאם. וואו, וואו? האָט אויפֿן וועג פֿון לעבען, טייערע שוועסטער, ווען מײַן פֿוס האָט זיך אויסגעגלייטשט, ווי אַהן געדאנקען און אַהן זכרון האָב איך מיר געוואָרען בלינד — און דעם, דעם... אונגליק — האָ, האָ... דאָס האָט גליק בעדארפט זײַן... דו ווײַסט, יעדער מענטש, וואָס זײַן פֿוס גלייטשט זיך אויס... קריגט אין זײַן הױז אונטעלעך געסט ארײַן...

פֿאַלאַ. אדאם! וואָס בײַזטו פֿעגאנגען?
אדאם. (קוקט אויף איהר מיט אַ שטילען שמייכל, — אויסמײַדענדיג) וואו איך האָב איהם געטראָפֿען? אָט, זעהסטו, ער האָט זיך צו מיר דעם ערשטען מאל אין אַ גרויסער שטאָרט צוגעשטעפֿעט. איך געה שפּעט בײַ נאכט צום האַטעל צו, דעם וועג האָט מען בעדארף דורכגען דורך אַ פינסטערען און שרעקליך אומעדריגען פֿארק, און פֿלוצים, איז ווי פֿון אונטער דער ערד ארויסגעוואקסען, שטעהן געבליבען פֿאַר מיר אַ מענטש, און געקוקט האָט ער אויף מיר מיט אַ בליק, אַבער מיט אַזא בליק, וואָס פֿילט אָן דעם גאנצען קערפֿער, מיט אַ קאלטען שוידער וואָס לײַפט דורך די פֿלײַצעס און דאָס האַרץ. כּװאַב געצײטערט, געפֿלאַטערט, אַבער אונזערע אױגען האָבען זיך צוגעקלעבט, אַפֿריסען האָב איך זײַ נישט געקאנט, — ווי ווי וואָלטען זיך צוגעקלעבט... ער האָט נאָר געזאָגט: פֿון הײַנט אָן וועלען מיר אױנאַנעם פֿערבליבען. דאָס גאנצע לעבען וועלען מיר אױנאַנעם פֿערבליבען...

פֿאַלאַ. וואָס פֿאַר אַ פֿערברעך בײַזטו, אדאם, פֿעגאנגען?
אדאם. עקזיסטירט דען אַ וועלכער עס איז מענטש, וואָס איז קײַן פֿערברעך נישט פֿעגאנגען? אַ וועלכעס עס איז האַטש זיך קלײַן פֿערברעך? וואָס הײַסט דאָס אונטעלעך אַ גרויס אַדער אַ קלײַן פֿערברעך? דאָס גרעסטע פֿערברעך קאָן האָבען אונטעלעך קלײַנע פֿאַלגען, דאָס עס ווערט קלײַן, און פֿערקערט... און צו האָסטו נישט אַמאל אַ שרעק, ס׳קאָן זײַן, דאָס דו בײַזט אונגעוואונטערדיג אַ וועלכעס עס איז פֿערברעך פֿעגאנגען, וואָס דו אלײַן ווײַסט זאָגאר נישט? דו שפּירסט נישט קײַן שרעק און פֿורכט? פֿאַלאַ. נישט אויף אַזוי פֿינעל, אום איך זאָל פֿאַר מיר אלײַן מווען אנטלײפֿען.

אדאם. גליקליכע!
פֿאַלאַ. דו זעהסט מײַן לעבען איז שטיל, רוהיג, גלייכגעוויכטיג.
אדאם. גלייכגעוויכטיג... אזוי — ווי מיט אַ יאָהר צוריק איז נאָך אונזער צוזאמען־לעבען געווען.

פֿאַלאַ. מיט אַ יאָהר צוריק.
אדאם. און דו בײַזט מיט דײַן מאַן גליקליך?
פֿאַלאַ. ארוהיגע, ארוהיגע. און דאָס איז שוין גליק.. (פֿעד־טראַכט) און נאָך וואָס האָסטו — אזא גאסט אין דײַן הױז ארײַנגעפֿיהרט?
אדאם. כּװאַב געמוזט, כּװאַב געמוזט! און זאָג מיר, צו איז דען דאָ ערגעץ וואו אַ הױז, וואו דער הערר שטעהט נישט אײַן?
פֿאַלאַ. שרעקליך, שרעקליך! (ווייזט אַ וויילע מיטן פינגער אויפֿן פֿאַלאַץ, פֿון וואנען ס׳הערט זיך וואָס אַמאל העכער דער אַפֿקלאנג פֿון מוויק) און דאָס פֿערטײַכט דײַך נישט?

אדאם. גאָר נישט, גאָר נישט — צײַטגעוויז וויל איך זיך פֿערטײַכען. אַבער דער גאסט ערלײַכט מיר נישט פֿערגעסען — דאָס, דאָס (ווייזט אויפֿן פֿאַלאַץ) דאָס איז פֿאַר איהר, פֿאַר מײַן פֿרוי: אַ פֿרוי פֿערטײַכט דאָס, אַבער מיר — נײַן...

פֿאַלאַ. אדאם, איך מוז דײַך פֿערלאָזען, אזא הױז איז ווי אַנאַנשטע־קונג... דער מיקראָב פֿון אונגליק שטעקט זיך אין קלײַד און איך טראָג און איך טראָג איהם אין מײַן הױז ארײַן.

אדאם. טאָ געה, געה — אַבער אױנאַנעם מיט דיר ווערט פֿאַר מיר פֿערשוואונדען דאָס לעצטע רוה, שטילקײַט (פֿלוצים, פֿערגעווייפֿעלט) אַח קאָנען פֿערגעסען. קאָנען פֿערגעסען!

פאלא. קאנען פערנעסען... (פויג) אין דו וואלטסט נישט דאס הויז
געקאנט פערלאזען?
אדאם. אין וואוהין וועל איך אנטלויפען? אנטלויפען פאר זיך?
סיקאן נישט!

דריטע סצענע.

(פון דעם הערנאנדע געהט בעלא ארויס)

בעלא. אדאם! אדאם!
אדאם. וואס? דא בין איך.
בעלא. (געהט צו) דו ביזט נישט קיין גוטער. פאר וואס פער-
בעסטסטו געסט, ווי באלד דו אנטלויפסט אליין? יעדע מינוט דארף מען
דיך איבער אלע ווינקלען זוכען (אויפגעשט) אין מאדע, מאדע געסט
האסטו אין אינווער שטוב פערבעטען.
אדאם. (פערטראכט) יא, שרעקליכע געסט האבען זיך אין אינווער
הויז אנגעסט געמאכט.
בעלא. וואס האסטו זיי פערבעטען?
אדאם. (ווערט דייטליך) מיר בינדע האבען זיי דאך, יא! בינדע האבען
מיר זיי אין הויז אריינגעפיהרט.
בעלא. וואס? בינדע? וואס?
אדאם. גאר נישט, גאר נישט — פאלא האט מיר גאר געוואגט.
דאס זי פאָהרט אהיים.
בעלא. וואס? דו פאָהרסט אהיים? אדאם האלט איהר אָב! וואס וועט
מיט אינו זיין — פאלא ערצאגט דאך, צו ווייסטו וואס פאר א פוסטקייט
דו לאזט איבער?
פאלא. לויטער וויס איך, כימו שוין פאָהרען, כימו — דא.
דא ביי אייך אין שטוב איז מיר נישט גוט, אין ביי מיר איז אַזוי
שטיל, אַזוי טרויעריג, אָבער דו, דו...
פיערטע סצענע.

(ס'נעהט אנגעקערעכטערהייט אריין א גאסט)

דער גאסט. (העסליך) אָבער מינע העררען, דו געסט זוכען דאך

אייך... זיי וועלען פאר דוין געזונד טרינקען, אדאם, וואס ביזטו אַזוי
אויסער זיך — אין די מאדאס איז עפעס אַזוי ניעדערגעשלאגען.
אדאם. (נערנען, צו בעלא) געהט אין וואל אריין, וואגט, דאס
איך וועל באלד קומען. דער קאפ טהוט מיר וועה, איך וועל מיך אַביסעל
איבערין פארק אדורכגעהן...
פאלא. (פיינדליך צום גאסט) טא וועלען מיר איהם דא אַביסעל
אליין לאזען — קומט...

דער גאסט. (העסליך) אָ נין, איך וועל מיט איהם שמועסען.
שטענדיג בערוהיג איך איהם.

בעלא. קום, פאלא, קום — דו הערסט? אטאני, אטאני...

(ביינע אָב)

פיינפטע סצענע.

(אדאם אין דער גאסט)

אדאם. (קוקט מיט האס אויפ'ן גאסט) נין, וואס איז? אויף אַטריט
טרעסטסטו מיך נישט אָב? דו לאזט מיך נישט אַ מינוט רוהען?
דער גאסט. דו ווייסט, דאס איך בין דוין אויפגעפאָרער הבר.
דו געדענקסט דו נאכט אין שונקעלען פארק? — דאמאלס האָב איך דו
שוין געוואגט, דאס פון היינט אָן און ווייטער מוז איך מיט דו אַנאויגעם
פערבליבען. דאס איז נישט קיין אנגענהמע זאך, אָבער איך מוז שוין ביי
דו בליבען. דאס איז מיין מול. — דו וועסט, איך בין דוין שאַמען. האָב
אדאם (שוואַך און קליינמאַל וועסטו מיך שוין נישט אַבלאזען?
דער גאסט. המ, — אַניאנדערע וואלט דאס געקאנט טהון —
דו נישט!

אדאם. און אויב מיין פערשטאנד וועט געווינען אַזוי איבערגעוויכט,
דאס איך וועל צו זיך וואַגען, אז דאס וואס איך האָב געטהון, האָב
איך געמוזט טהון, — אז דאס איז נאָר דער איינציגער וועג געווען...
דער גאסט. צום גליק?

אדאם. אליין איינס, אין אַבגורנד, אין כה-הקלע, אין פערצווייפלונג,
אָבער אַזוי האָט געמוזט געשעהן.

דער גאסט. וואונדערבאר אונפערשטענדיג איז ביי אַזעלכע פאלען
דער פערשטאנד...

אדאם. אָבער, ווען איך וועל דאס בעווייזען צו טהון?

דער גאסט. דעמאלסט וועל איך מיין שאטען אויף דער וואנד ווארפען.
שרעקליכע פליגעל וועט ער איבער דיר פערשפרייטען - וואו דו קעהרסט
זיך, איז אלץ די שווארצע גיסטער פליגעל - ניין! די שרעקליכע הענד,
די פערקומטע, מוראדיגע פינגער ווי די נעגעל פון טיזעל, וואס שוין
שוין ווילען זיין דורך אנהאפען - וואו דו קעהרסט זיך, שטענדיג וועסט
די שרעקליכע, לויצענדע, פערביסענע, נעגעל - יעצט ווענען נאך די
ארעמ'ס אפען, ווי לויצען אט - אזוי, א שפרונג צוטרען ווי א פאנטער;
אויין מאמענט, און א טיזעלשער צוואנג נעמט דך ארום אט! גלייך דא
ביים האלד - א טיזעלשע שטיקעניש וויקעלט דך ארום, וואס אמאל מעהר
וועט דאס דרך שטיקען, וואס אמאל אלץ שטארקער...

אדאם. ביז וואנען, ביז וואנען?

דער גאסט. ביז וואנען זי וועלען דערשטיקען (לאכט) אין דו
פוזט מינער! מינער! מינער!

אדאם. (שפרונגט אויף) אין פאר וואס בין איך דינער?

דער גאסט. (לאכט איהם אין די אויגען אריין) אה, ווי דיר ווילט
זיך דאס פערשטוינען, דערשטיקען בי זיך אין הארצען - פאר וואס פרעגסטו
זיך, פאר וואס דו פוזט מינער? דו וויסט דאך אלליין בעסער.
אדאם. און אויב די הענד וועלען זיך קוונמאל נישט פון דער וואנה
אברייסען?

דער גאסט. הא, איז נאך ערגער. איבריגענס, איך האב געזאגט,
די ארעמ'ס, די ארעמ'ס, דאכט זיך לויצען א שפרונג צו טהון ווי א פאנטער -
הא, דא... יענע וועלען זיך דיר וויקעלן לאנגזאם און אזא רויב, טיזעלשע
היה פערוואנדלען - דאס וועט דיר שטענדיג פאר די אויגען שטעהן -
און יעדע מינוט פיהלסטו, ווי דאס רויב-טיער שפרונגט אויף דיר ארויף,
מיט די פאדערשטע לאפעס נעהמט זי דין האלד ארום, מיט די אונטערשטע
פערטשעפעט זי זיך אין דין קרייז, און די מאדע נורעט זי זיך אין
דיין פרוסט איין: זי צערניסט איהר אויף שטיק-שטיקלעך, צערברעכט די
זשעברעס, פיסט דורך דאס הארץ - הא, הא, - זי ריסט אויף דאס
הארץ, אזא ארעם מיט בלוט פערנאסען הארץ...

אדאם. גענוג שוין, גענוג...

דער גאסט. דו וויסט, בי די אצטעקען אין אלט-מעקסיקא איז
אמנה געווען, דאס מען האט א פריש אויסגעהאקט הארץ פון א מענש-
ליכער פרוסט, צו דער מוטער-זון מקריב געווען...
אדאם. אין וועלכע זון איז דאס, וואס מיין הארץ דארף פאר איהר,

פאר א קרבן געבראכט צו ווערען?

דער גאסט. דאס גערעכטיגקייט.

אדאם. דאס מענשליכע?

דער גאסט. סגיבט נישט קיין מענשליכע, קיין געטליכע. סגיבט
נאר איין פאל, דאס אזוי מוז זיין און אנדערש נישט - ווער עס ברעכט
דאס, קריגט זיין הארץ א טויט-ארטייל.

אדאם. אנאכור ביזטו?

דער גאסט. א שרעקליכער גאסט בין איך - וואס? א שרעקליכער
גאסט...

(ס'הערט זיך די מוזיק וואס אמאל שטארקער)

אדאם. אה די מוזיק, די פערפלונטע מוזיק.

דער גאסט. דאס פערטויבט דך נישט? דאס פערטויבט דך
נישט? פרוביר, פרוביר - טאנץ, שוור דך אן, בערויש דך מיט פער-
גניגען, טענץ, מוזיק... פאר וואס אנטליפסטו פאר דעם? פאר וואס בע-
האלטסטו דך שטענדיג אין פארק, דאס שווער איז דך צוגעפליגען?

אדאם איך קאן קיין מוזיק נישט הערען. איך קאן אויף טאנצען
נישט קוקען! ס'בייסט - ס'בייסט - אה די שאטענס, די אויף
דער וואנד ציינגעשלעפענע שאטענס. כ'האב זי שטענדיג געזעהן, שטענדיג
האפען זי מיך געשראקען. יעדע זאך איז אין די חיה אויסגעוואקסען, מיט
איהרע ווילדע צייהן האט זי מיר דאס הארץ ארויסגעריסען, זי האט דאס
געריסען, געביסען...

דער גאסט. הא, הא, הא... (פייגט זיך צו זיין אויער צו) ס'בייסט?
הע? ס'בייסט?

אדאם. (א פערשטיקט שוויגען)

דער גאסט. הא, הא - אוועלכע שווערעס, הא? שווערעס? דאס
בייסט זיך אזוי איין מיט די קליינע, דיננעקע צייהנעלעך און דאס רייסט
אין ס'שנייט איין - יא? אדער ווי א קראט, וואס מיט די קליינע שניגען
לאפקעס גראבט דעם הארטען פעלדען-גרוגה - אזא פערהארטעוועטע
שטאלעכע - און ס'דאכט זיך אויס, אז דאס איז א שטיין - דו וויסט
דאס מיט די קליינע שטיקע לאפקעס דערגאבט ער אזוי די ערד, ער גראבט
זיך פאמעליך איין, פאמעליך, אבער טיעפער, טיעפער מיט אזא וואטהעגער
היין. דערנאך וועט מען שוין נישט מעהר דעם קראט אן, נאר א בערגעל -
אה ניין! א קליין קברל ערד וואקסט, וואקסט - וואקסט וואס אמאל העכער.

וואס מעהר דער קראט גראבט זיך טיעפער איין - און מיט איינמאל
ווערט דאס קבר אנגעשטאמט; ס'וואקסט שוין מעהר נישט...

אדאם. וואס בעדייט דאס?

דער גאסט. דער קראט האט דאס זינגע געטון.

אדאם. און דאס קבר?

דער גאסט. אויף די שווע-וועגען.

אדאם. פאר פערפעכער? וואס?

דער גאסט. אדער פאר א וועלכסט-מערדער - הא, הא... דא
וואלט וועגען דעם נישט געטראכט... בעפרייט וואלטט זיך פון מיר מיט
דעם... צו ערשט נעמען מיר דעם טויט אן... און דאס קאן מען אזוי
פון איינארדען, און געדער, און מענטשען-צונגען. דא וואלט
אונזענעמליכקייטען אויסגעדען, דא וואלט נישט מען זאל דערפון רעדען -
און דערויף אלעמען און אנעצה דא: דא אונטערן פארקאן און א טיכעל
פארדאן, דא וועט זיך און א קליין שפעל אריין, פלוצים געהט א חיות
אויבערן וואסער דורך, אדער דאס שפעל פוילט דורך, - נו: און דא
טרינקסט זיך... אונזענליכקייטען צופאל: מוועט דא און דער הייליגער ערד
קובר זיין - הע, הע... אדער דא קענדסט זיך פון יאכט אום: דא
האסט די פוקס אויף דער פלוצע נישט גוט אנגעהאנגען, שלאגסט זיך
אין טהורל אן - זי שטעט אויס - נו: און וועדער א צופאל... אדער
דא געהט אויף א בארג, אט: דאס איז שוין זיכערער, דין פוס גליטשט
זיך אויסן מאך אויס, אדער א שטיין וואלדערט זיך אראפ... און דאס דארף
אנטער טוידט זיין: דא לויפט, לויפט; און און איין סעקונדע לעבסט
דורך די שטעטע מאמענטען פון דין לעבען...

אדאם. אלזא וועט מיר נאך דער טוידט פון דיר אפגיפן?

דער גאסט. נאך!

אדאם. שרעקליך ביזט.

דער גאסט. דער טוידט איז נישט אזוי שרעקליך. דער טוידט

איז גוט... פאר וואס קאן און נישט אזוי גוט ווי דער טוידט זיין?

(שמועס פון דער ווערדער; א געלעכטער און אגעפילדער)

דער פארטענער. אדאם: אדאם: קום שוין אס ענדע אהער.

לאמיר יעצט פאר דין געזונד טרינקען!

דאם. כנעה, כנעה נעהט צום פאלאץ צו

דער גאסט. געדענק: דאס אליין וועט דין נאך פון מיר בעפרייט:

סינסטע סצענע.

(אלאנגע פויזע)

דער אונבעקאנטער. (נעהט פון דער אנדערער זייט צו, קוקט
אריין אין די פענסטער פון פאלאץ, נאכהער ווענדט ער זיך צום גאסט -
פלוצים) דא איז דאך דאס הויז, און וועלכען עס וועגן וואונדערבארע.
נעהיימיססאלע זאכען פערלאפען?

דער גאסט. יא, דא.

דער אונבעקאנטער. (א וויילע ארום) פאל, מוזק, טעניץ... הא...
דאס פערניכטע נישט, ס'צושטערט נישט... דאס טרייבט די געסטער
נישט פונארער, דאס בעטרינקט נאך אויף א וויילע, און דערנאך נעמט
דאס פערניכטע הארץ דאפאלט נקמה, דאס עס האט זיך איינגעלעפערט
געלאזט, דען דאס הארץ פון מענטשן איז שרעקליך, און ס'נעהמט נקמה.
ס'לאזט נישט רוהען, ס'לאזט נישט... (שווייגט) צי קאן איך דאס אריינגעדן?
דען ס'ציהט מיר עפעס צו דער ליכטיגקייט און שמהות - ס'ציהט, נישט
בעצוקומען...

דער גאסט. פאר וואס וואלט נישט אריינגעדן? איין גאסט מעהר -
וואס מאכט דאס אויס? איבריגענס וועט זיך דאס הויז אין קורצען אין
גאנצען מיט געסט אנפילען, וועלכע דער בעלהבית אליין האט זי קיינמאל
נישט געקענט - און וואונדערבארע געסט האט ער שוין יעצט ביי זיך:

דער אונבעקאנטער. וואונדערבארע? (קוקט א מינוט פער-
טראכט) אה, ווען איך וואלט געקאנט דאס אהין אריינגעדן?

דער גאסט. דער בעלהבית ווארט שוין אפער לאנג אויף איך.
דאס איז שוין גיין מול, דאס זיין הויז ווערט וואס אמאל מיט געזונד
וואונדערבארע געסט אנגעפילט.

דער אונבעקאנטער. און אפשר האב איך אטעות, ס'קאן
זיין, אז דאס איז א הויז פון גליק און רוה, און איך האב אזא מיאוסע
געוואוינהייט, אריינגעדן אין די מאמענטען פון גליק און פרייד... קיין
איינזאמקייט פערטראג איך אפער נישט: ווי דער וואטה וואלט מיר גע-
יאגט - כליף איבער די גאסטען, כ'בלאנע ארום; ס'יאגט א שרעקליכער
אונרוה, ס'שטימט מיר א וויילע ביטש... און דאמאל שפאך איך מיר
אן אין פארקען פון די רייכע - דאס, וואו איז די פענסטער איז ליכטיג,
פון וואנען ס'הערט זיך מוזק, אנערויש און פערדליכע געלעכטער, און

ס'דאמט זיך מיר פלוצים אויס, דאס איך געפין זיך א הילפלאזער אויף
אזומפ - פונסטער - איך וויל נישט וואהן - מיט אינמאל א פערבלאנזע-
טער פונק, אט: אנערלעוונג: ער וועט מיר אהענג ווייזן, ער וועט א
ריכטונג ווייזן... און איך געה, און איך געה, איך זינק וואס אמאל
טועפער, אבער געהן מוז איך... און אצינד ווארפט מיך נישט ארויס -
א: דען מ'קאן מיך נישט ארויסווארפן - זעהט:!! אנשטענדיג בין
איך אנגעטוהן: ס'וועט פאר איך קיין הרפה נישט זיין - נאך קוקען
אויף טענין, אנשטערן זיך מיט מווק, פערבלענדען די אויגען מיט ליכ-
טונקייט... א: דאס וועט נישט פערטויבען, ס'וועט נישט פערטויבען, אבער
אויף א מאמענט מאכט דאס פערגעסען - און ביי די גבירים און הויז
איז נאך זיכערער, פערהעלטניסמעסיג זיכערער. דען איך בין זי א צע-
רעכטע חיה, די מענשען יאגען מיר, זיי האבען מיר פון אלע זייטען
אומגענומען, דאס געוויסען אומגעפערטעט, דאס הארץ וויל נישט אבנארען.
די געהירען קערען זיך אפער...

דער גאסט. דאס מאל האסטו זיך נישט טועה געווען - דא
וועט דיר גוט זיין. דאס וועט מענשען וואס לירען שרעקליך, און פער-
ניכטען זיך קאנען זיי נישט...
דער אונגעקאנטער. אזוי? מ'וועל איך אריינגעהן. כליעב
די מענשען, וועלכע לירען - כליעב... און - און אין גבירים הויז
איז פערהעלטניסמעסיג זיכערער, פערהעלטניסמעסיג...
(געהט פאמעליך צום פאלאץ צו)

וועקסטע סענע.

די סענע איז אנגעוויסע ציט לוידיג. הילכונג מווק. דער
גאסט קוקט אונגעווענליך אויפן פאלאץ. פלוצים הערט די
מווק אויף, א מינוט ארום געהט אראם אונגעטשלאסען ארויס,
געהט צום גאסט צו.

אדאם. דו האסט דאס איהם אריינגעלאזט?
דער גאסט. אליין איז ער אריין.
אדאם. פאר וואס האסטו דאס איהם אריינגעלאזט? אצינד קאן
איך שוין די שוועל פון דעם הויז נישט איבערטראגען.
דער גאסט. ניין.

אדאם. ס'איז קיין רעטונג נישטא?
דער גאסט. ניין.
אדאם. און פאר איהר אויך נישט?
דער גאסט. פאר וועמען?
אדאם. פאר מיין פרוי.
דער גאסט. באלד וועט זי דא אהער קומען.
אדאם. וואו איז פאלא? - כוון איהר, כוון? - פאלא! פאלא!
דער גאסט. זי האט זיך אין פערבארגענסטען ווענקעל פון דיין
פאלאץ געהאלטען. זי איז שטיל און רוהיג - און יעצט האט זי א
פורסט. דען וואונדערבארע און שרעקליכע געסט האסטו.
אדאם. שרעקליכע!

דער גאסט. געדענק, וואס איך האב דיר געזאגט. א צפאל איז
זעהר גרינג. א צפאל דערטרינקט זיך א שטעל - דער פוס גליטשט זיך
אויפן בארג אויס - טויזענדער מיטלען... (א וויילע ארום) איבריגענס,
מאדנע מענשען וועט איהר, איהר געהמט דאס לעבען אזוי שרעקליך
ערנסט אן. פאר וואס? דאס ביסעל גליק, דאס לעבעליכע איינפילדונג.
וואס דעקט נאך אויף א וויילע דעם אבגורד פון לעבען צו, פרי ער וועל
זיך אין א מינוט ארום טועפער און שרעקליכער אויפגעפאנגען... די מאמענט-
מען פון בערויטען, דאס פערבלענדעניש, דאס נאך וואס און נאך וועט
לעבט מען - דאס אין לעבען איז א ציעל פארהאן - הע, הע... וואס
פאר א קאמישע מענשען איהר וועט - ארעמע ווערים, באלעמס אין
די הענד פון שיקוואל, בעשערטקייט און גרויסע פערהוילענע מודות -
און איך דאמט זיך אויס, דאס איהר שטעהט ביים ווער... כוועל דיך
שוין נישט אבלאזען... וועה, דיין פרוי געהט... און איהר האט דער אונ-
געקאנטער פון שטוב ארויסגעטריעבען... אצינד וועל איך דיך אויף א וויילע
מיט דינע געדאנקען איבערלאזען - און אין די גרעסטע לעבענס-שטונ-
דען פערלאזן איך געווענליך די מענשען... (פערטראכט א וויילע) אדער
כוועל ווארטען - כוועל מיך אביסעל איבערין פארק וורכנעהן... די
מענשען ווענען אין אועלכע מאמענטען אזוי פורכטזאם, דאס לעבען ווייזט
זיך זיי אויס אזוי וואונדערבאר שטען, אזוי הייזעדיג... כוועל ווארטען...
מיר האט נאך קיינער נישט אפגענארט - קיינער איז נאך פאר מיר
נישט אנטלאפען... (אב, טרעפט זיך אויפן וועג מיט בעלאץ קוקען א
וויילע איינער אויפן אנדערן).

ויעבענטע סצענע.

בעלא. שרעקליך ביזטו! פערפלזכט!
דער גאסט. דאס בין איך נישט - דאס לעבען איז שרעקליך אין
פערפלזכט! (ווערט פערפאלען אין פארק)
בעלא. (צו אדאמען) אדאם! אדאם! אדאם! פאלא איז אוועק-
געפאהרען - יעצט איז שוין אלעס געענדיגט. די כחות האב איך שוין
פערלירען - איך קאן שוין מעהר נישט דעם פון איבערטרעגען...
די פערזונג האט אונזער שוועל איבערגעטרעטען. מירארף שוין נישט
דאפען קיין שמהות, מוזיק, צעשטרייאונג...
אדאם. אלזא פאלא איז אוועקגעפאהרען?
בעלא. זי איז פון דער שטוב אנטלאפען...
אדאם. פון אהויז פון שלעכט געוויסען...
בעלא. זי איז דאמאלס, ווען איך האב מיר מיט טאנצען פער-
טויבען געוואלט.
אדאם. (מיט קראפט) אצור איז קיין דעמונג נישטא.
בעלא. (שפרניגט אויף) לאמיר אנטלויפען!
אדאם. וואוהין?
בעלא. וואוהין עס איז, האטש אין עק וועלט.
אדאם. פאלא האט געזאגט, דאס ווען איך ואל פאר איהר וואגאר
די גאנצע וועלט פערבויען מיט די טייערסטע פאלאצען, איז אליין פאר
איהר קיין ארט נישטא...
בעלא. אה, לאמיר פערגעסען - זעה! מינע ארעמס זענען אויס-
שטאל - איך וועל דיר מיט זיי טראגען, איך וועל דיר מוליען, ארומ-
געמען אזוי פעסט, דאס מיר וועלען פון דעם פערגענוגען אין אלעם
פערגעסען.
אדאם. ניין, ניין! דער גרויזאמער, דער גרויזאמער גאסט, לאזט
אונז נישט קיין רוח.
בעלא. אלזא וואס איז; וואס?
אדאם. וואס? מיר וועלען אויף א שופעל, אויפן טיך ארויס-
פאהרען - דאס שופעל איז צופולט - דער טיך איז טיעף...
בעלא. אדאם!
אדאם. מיר וועלען אויף א בארג ארויפפאהרען - אויף הויכע גע-
פעהרליכע שפיצען - דער פיס גליטשט זיך אויס, איך וועל דיר מיט זיך

מיטשלעפען אין - אין - מיר וועלען פריי ווערען.
בעלא. קיין אנדערען אויסגאנג איז נישטא!
אדאם. ס'איז נישטא! (בעלא ווארפט זיך אויף זיין האלז מיט א
הילכיק געוויק)
אכטע סצענע.

(פאלא לויפט אריין, קוקט זיך צערשטרעט ארום אין אלע זייטען)

אדאם אין בעלא. (מיט שמהות) פאלא! פאלא!
פאלא. שטיל - שטיל...
אדאם. אלזא, דו פערבלייבסט פיי אונז!
בעלא. (ווארפט זיך ארויף אויף איהר האלז) דו וועסט יעצט
פערבלייבען - כוועל דיר שוין נישט אפלאזען.
פאלא. (צערשטרויט) איך וועל נישט פערבלייבען - פערבליי-
בען קאן איך נישט. ביי מיר אין שטוב איז קיין גליק נישטא, אבער
דיה האב איך אין דאס ביי אייך איז אנשטעקענה - ס'וועט זיך אן
מיין קלייד אנשטעקען אין איך וועל עס צו מיר אהיים אוועקשלעפען.
איך וועל מינע קינדער מיט סם אנשטעקען...
בעלא. פערבלייב! פערבלייב...
פאלא. ניין, ניין - כ'פון אנטלאפען, כ'האב זיך געהאלטען, זי
האפען זיך אבער נאך מיר נאכגעיאגט, שרעקליכע זאכען טהוען זי
דארט אן - דו הערסט? ס'איז שוין קיין מוזיק נישטא - דאס ליב-
טיגקייט פערלעשט זיך - קוק! דו זעהסט? פונסטער איז אין פאלאצן.
(דער פאלאצן פערזונקט אין פונסטערניש נאך אלבנה-נאכט)
פאלא. איך בין צו אייך געלאפען, וועל כ'האב אייך נאכאמאל
זעהן געוואלט. אה, אה! וואס האט איהר געטוהן? וואס פאר א פערברעך
זענט איהר בעגאנגען? !
אדאם. (הארט) וואס? קיין! מיליאנען מענטשען טהוען דאס זעלבע
אין זיי ווענען גליקליך...
פאלא. און פאר וואס קומט אזא שרעקליכע שטראף?
אדאם. פאר וואס, פאר וואס? (פלוצים צו בעלא) פאר וואס האסטו
מיר נישט אויסגעקויפט - פאר וואס האסטו מיר א מינט גליק נישט גע-
געבען?
בעלא. דען דו האסט דאס נישט געוואלט האבען - דו האסט נישט

געוואלט - האסט זי פאר מיר געהאלטן, האסט אפגעשמויסן, שפאמירט געבויסן, האסט מיר אויסגעלאכט - און איך, און איך האב זיך נאך דיר געריסן, כוואכ פון דיר געטראכט - דו האסט זיך נאך פערטויבען, פערדוישן, פערשכורן געוואלט און אנגער הויז האט זיך וואס אמאל מיט מעהר געסט אנגעפילט.

אדאם. מיט מאדנע געסט... דא! דען אויף דו ווערט זענען שווארצע, ליערענדע שאטענס געווען - א שווארצע חיה, וואס איז גרייט געווען אויף מיר זיך צו ווארפן. כוואכ אפגעשריין און אפגעוויין געהערט, אז שרעקליך-ריסענדער געוויין: ווי אפגעוויין פון א קינד, וועלכעס מיטהוט א גרויסען, גרויסען אנדעכט, פאר דעם, אז דאס איז גוט געווען, ווייל דאס האט געליעבט - הא, הא... (פליצט צו פאלאן) געה, געה! דאס איז א הויז פון שלעכטע געוויסן, דאס איז אנשטעקענד.

פאלא. (ווייל זיך איהם אויפן האלד ווארפען)
אדאם. (שטופט איהר אפ) דא איז הויז איז אנשטעקענד - וועה, וואס פאר א שרעקליך הויז דא איז! - געה!

פאלא. גאט - ס'איז קיין רעטונג נישטא - און איך האב אייך אזוי לעב געהאט, און כוואכ געמינט, דאס איך וועל אייך העלפן קאנען.... (אפ)

אדאם. צו שפעט, פאלא, צו שפעט...

נינטע סצענע.

אדאם און בעלא. (אויסלע אלזיין)
אדאם. (פערטראכט) אלזא, איך וועל אין דער הויף ארויפגעהן - דארט, וואו דער מאך גליטשט זיך אונטער דו פיס, וואו דער שטיין פערטראכט זיך אונטער דו פיס....

בעלא. כוועק זיך! איך בין אזא יונגע - נאך אזא שטארקע, - כוועק זיך.

אדאם. מא וועל איך אליין געהן.
בעלא. ניין, ניין, ניין: כוועל געהן וואהן דו ווילסט, איך שרעק זיך אפער - כווען נאך אזא יונגע....

אדאם. און איך בין יונג....

בעלא. איך וועל דו מיט אזא לעבשאפט ארומנעהמען, איך וועל אזוי מוילען - וועה כווען שטארק, איך מוז מיט דיר מיטגעהן, נאך פער-

בלייב נאך; פראכיר נאך; שטויס מיר פון דיר נישט אפ - לאמיר זיך אין לעבענס-שטראם אריינזאכען, מיר וועלען איהם איינשלינגען, מיר וועלען זיך מיט דעם אנטרינקען....

אדאם. דו שאטענס וועסטו פון דו ווערט נישט אראפגינגען, דעם קראט וועסטו פון אונטער דער ערד נישט אויפזוכען....

דער גאסט געהט פאמעליך צו

בעלא. וואס ווילסטו? וואס? פערטלעכער! דו שרעקליכער!
דער גאסט. דאס לעבען איז נאך שרעקליך. דאס איז אזוי אהן א שיעור לעכערליך, דאס די מענטשן ליעבען אזוי דאס לעבען: דער מויל איז גוט און שטיל... דאס איז דאס פיסעל, א נאריש גליק - אפערבלענדעניש, דעם שטויס א צייכען. דאס אגישכורן זיך מיטן אייגענעם קראפט, מיט ציעלען, איבערצייגונגען, אז ער איז עפעס א גרויסעס, דאס ס'איז נאך פארהאן אסאך אויסצוטרען: דאס אלעס איז דומהייטען, דאס איז אפערנארעכען מיט וועלכען דאס לעבען פערנארט דעם מענטשן. דער מויל, דער מויל, ער איז דאס איינציגע - דו שפיסט דאס לעבען אין פנים אריין און זאגסט: מיר וועסטו נישט אפנארען! און דו געהסט דיר מיט א גרויסער ערנסקייט און פערטראכטונג צום מויל!

אדאם. (צו בעלא) קום, קום - דו וועסט מיט מיר געהן?

בעלא. כוועק מיר אזוי. כוועק מיר אזוי!

אדאם. (העפליך צום גאסט) א פרוי שרעקט זיך שטענדיג (וואהן-דיינג) הע, הע... אלזא איך וועל אליין געהן... הא, ס'איז שווער... פער-בלייב - דו האסט נאך אלעבען פאר זיך - דו ביזט נאך שטארק און יונג....

בעלא. אדאם! אדאם! (שטעהט ווי א צוגעשמידעטע צו דער ערד)
אדאם. (העפליך צום גאסט) א פרוי שרעקט זיך שטענדיג (וואהן-דיינג) ביישט)

דער גאסט. איך וועל מיט דיר געהן, עס וועט דיר לייכטער זיין. און ציט איז שוין, ס'איז צייט...

פארהאנג.

פרייז 25 קאפ.

הויפטפערקויף

געזעלשאפט „צענטראל“, ווארשא

נאוואליפּקי 7

אדרעס:

Verlagsges. „CENTRAL“, Warschau, Nowolipki 7.